

ประโยค ป.ธ. ๕
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

๑. พระบรมศาสดาทรงสดับถ้อยคำนั้นแล้ว จึงตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความตายอย่างนี้ ไม่สมควรแก่เจ้าศากยะทั้งหลาย ในอัทธภาณนี้แม้โดยแท้ ถึงอย่างนั้น ความตายที่เจ้าศากยะเหล่านั้นได้แล้ว ก็สมควรแน่แท้ ด้วยอำนาจบาปกรรมที่พวกเขา ได้ทำไว้ในปางก่อน ฯ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็เจ้าศากยะเหล่านั้นได้ทำกรรมอะไรไว้ใน ปางก่อน ฯ ในปางก่อน เจ้าศากยะเหล่านั้นรวมเป็นพวกเดียวกัน โปรยยาพิษในแม่น้ำ ฯ

ในวันรุ่งขึ้นอีกวันหนึ่ง ภิกษุทั้งหลายยังถ้อยคำให้ตั้งขึ้นในธรรมสภาว่า พระ เจ้าวิทูทกะฆ่าพวกเจ้าศากยะทั้งหลายมีประมาณเท่านี้แล้ว เสด็จมาอยู่ เมื่อมโนรถของ พระองค์ยังไม่ถึงที่สุดนั้นแล พาชนมีประมาณเท่านี้เกิดเป็นเหยื่อของปลาและเต่าในทะเล เสียแล้ว ฯ พระบรมศาสดาเสด็จมาแล้ว ตรัสถามว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ พวกเธอ เป็นผู้นั่งประชุมกันด้วยเรื่องอะไรหนอแล เมื่อพวกภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า ด้วยเรื่อง ชื่อนี้ ดังนี้ จึงตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อมโนรถของสัตว์เหล่านี้ยังไม่ถึงที่สุดนั้นแล พระยามัจจุราชตัดชีวิตดิณทรีย์เสียแล้ว ให้จมลงในทะเลคืออบายภูมิ ๔ เปรียบเหมือน ห้วงน้ำใหญ่ไหลท่วมทับชาวบ้านผู้หลับ ฉะนั้น ดังนี้แล้วตรัส พระคาถานี้ว่า

พระยามัจจุราช ย่อมพานรชนผู้มีใจข้องอยู่ในอารมณ์ต่าง ๆ
ผู้เลือกเก็บดอกไม้ทั้งหลายนั้นแลไป เหมือนห้วงน้ำใหญ่พัด
พาชาวบ้านผู้หลับไป ฉะนั้น ฯ

๒. เศรษฐีคิดว่า นางวิสาขานี้พุดถูก ดังนี้ จึงให้เชษฐภคินี ๘ คน มาแล้วบอกว่า นางทาริกาคนนี้เป็นข้าพเจ้าผู้หนึ่งรับประทานข้าวปายาสมีน้ำแฉ่นในถาดทองคำอยู่ในเวลาทำมงคลว่า ผู้เคี้ยวกินของไม่สะอาด พวกท่านจงยกโทษนางวิสาขานี้แล้วคร่านางนี้ออกไปจากเรือนนี้ ฯ ทราบว่า อย่างนั้นหรือ แม่นาง ฯ ดิฉันมิได้พุดอย่างนั้น แต่เมื่อพระเถระผู้ถือเทียวไปบิณฑบาตเป็นวัตรรูปหนึ่ง ยืนอยู่ที่ประตูเรือน พ่อผู้ของฉัน กำลังรับประทานข้าวปายาสมีน้ำน้อยอยู่ ไม่สนใจถึงพระเถระรูปนั้น ดิฉันคิดว่า พ่อผู้ของเรา ไม่ทำบุญในอัฐภาพนี้ ย่อมเคี้ยวกินเฉพาะบุญเก่าเท่านั้น ดังนี้แล้ว จึงได้พุดว่า นิมนต์โปรดช่างหน้าเถิด เจ้าข้า พ่อผู้ของดิฉันกำลังเคี้ยวกินของเก่า ในเรื่องนี้ดิฉันจักมีความผิดอะไรเล่า ฯ ท่านผู้เจริญ ในเรื่องนี้ไม่มีความผิด ธิดาของพวกเราพุดถูกต้องแล้ว ท่านโกรธเพราะเหตุไรเล่า ฯ ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ความผิดนี้จงยกไว้ แต่ในยามเที่ยงคืนวันหนึ่ง นางวิสาขานี้ผู้อันคนรับใช้ชายหญิงแวดล้อมได้ไปที่หลังเรือน ฯ ทราบว่า อย่างนั้นหรือ แม่นาง ฯ คุณพ่อ ดิฉัน มิได้ไปเพราะเหตุอื่น ก็เมื่อนางฟ้าแม่มาอาชาไนยตกถูกแล้ว โกล้เรือนนี้ ดิฉันคิดว่า การที่นิ่งเสียไม่เอาใจใส่ไม่สมควร จึงให้คนถือกระบี่ปด้ามไปกับพวกหญิงรับใช้ ให้ทำการบริหารแก่แม่ฟ้าที่ตกถูกแล้ว ในเรื่องนี้ ดิฉัน จะมีความผิดอะไร ฯ ท่านผู้เจริญ ธิดาของพวกเราทำกรรมแม้พวกหญิงรับใช้ก็ไม่พึงทำในเรือนของท่าน ในเรื่องนี้ ท่านยังเห็นความผิดอะไรหรือ ฯ ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ความผิดในเรื่องนี้ จงยกไว้ก่อนเถิด แต่ว่าบิดาของนางวิสาขานี้ เมื่อกล่าวสอนนางวิสาขานี้ในเวลาจะมาที่นี่ ได้ให้อโวกา ๑๐ ข้อที่ลี้ลับปกปิด เราไม่ทราบเนื้อความแห่งอโวกานั้น นางจึงบอกเนื้อความแห่งอโวกาเหล่านั้นแก่เรา ก็บิดาของนางนี้ได้กล่าวว่า ไฟในไม่พียงนำออกไปภายนอก ดังนี้ พวกเราอาหรือหนอแล เพื่อจะไม่ให้ไฟแก่เรือนคุ่นเคยกันทั้งสองฝ่ายอยู่ได้ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕ แปล ไทยเป็นมคธ

๑. สตุถา ตํ กถํ สุตฺวา ภิกฺขเว อิมสฺมี อตฺตภาเว กิณฺจาปี สาภิยานํ เอวํ
มรณํ อยุตฺตํ ปุพฺเพ กตปาปกมฺมวเสน ปน ยุตฺตเมว เอเตหิ ลหฺรฺนฺติ อาห ๑ กิ
ปน ภาเนเต เอเต ปุพฺเพ อภิสฺสูติ ๑ ปุพฺเพ เอกโต หุตฺวา นทियํ วิลํ ปกฺขิปีสูติ ๑

ปุเนกทิวสํ ภิกฺขู ฐมฺมสภายํ กถํ สมฺภูจาเปสฺสุ วิชฺชุกโม เอตฺตเก สาภิเย
มาเรตฺวา อากจฺฉนฺโต อตฺตโน มโนเรถ มตฺถกํ อปฺปรตฺเต เอว เอตฺตกํ ชนํ อาทาย
สมฺภูทมจฺฉกจฺฉปภฺกโช ชาโตติ ๑ สตุถา อากนฺตฺวา กาย หุตฺถ ภิกฺขเว เอตฺรหิ
กถาย สนฺนิสิทฺถนาติ ปุจฺฉิตฺวา อิมาย นามาติ วุตฺเต ภิกฺขเว อิมสฺ สตุตฺตานํ มโนเรถ
मतฺถกํ อปฺปรตฺเต เอว มจฺจฺราชา สุตฺตํ คามํ อชฺโฆตฺถรฺนฺโต มโหโฆ วย ชีวิตินฺทฺริยํ
ฉินฺทิตฺวา จตฺตราปายสมฺภูเท นิมฺชฺชาเปตีติ วตฺวา อิมํ คาถมาท

ปุปฺพานิ เหว ปจฺฉินฺนตํ

พฺยาสตฺตมฺนสํ นรํ

สุตฺตํ คามํ มโหโฆว

มจฺจฺ อาทาย คจฺฉตฺตีติ ๑

(ธมฺมปทฺฏกถาย ตติโย ภาโค/หน้า ๒๔)

๒. เสฏฺฐี กฺลยาณํ เอสา กเถตีติ อฏฺฐ กุฏฺฐมฺพิเก ปกฺโกสาเปตฺวา อຍံ ทาริกา
มจฺฉลกาเล นิสิตฺตฺวา สุวณฺณปาตียํ นินฺรทกปาयाสํ ปริภฺวชฺชนฺตํ มํ อสุจิชาทโกติ
วทติ อิมิสฺสา โทสํ อาโรเปตฺวา อิมํ อีโต นิกฺกชฺชตฺถาติ ๑ เอวํ กิร อมฺมาติ ๑ นาทํ
เอวํ วทามิ เอกสฺมี ปน ปิณฺฑจจาริกตฺถเเว ชฺรทฺวาเร จิตฺเต สสุโร เม อปฺโปทกํ
มจฺฉปาयाสํ ปริภฺวชฺชนฺโต ตํ น มนฺสิโรติ อหํ มยฺหํ สสุโร อิมสฺมี อตฺตภาเว ปุณฺณํ
น กโรติ ปุราณปุณฺณเมว ชาทตีติ จินฺเตตฺวา อติจฺฉน ภาเนเต มยฺหํ สสุโร ปุราณํ
ชาทตีติ อวจํ เอตฺถ เม โภ โทโสติ ๑ อยฺย อิตฺ โทโส นตฺถิ อมฺหากํ ธีตา ยุตฺตํ
กเถติ ตฺวํ กสฺมา กุชฺฉสฺสีติ ๑ อยฺยา เอส ตาว โทโส มา โหตุ อຍံ ปน เอกทิวสํ

มชุณฺณิยาเม ทาสทาสีหิ ปริวฺตฺตา ปจฺจนาเคหํ อคฺมาสีติ ฯ เอวํ กิร อมฺมาติ ฯ ตาตา
 นานํ อญฺเณน การเณน คตา อิมฺสฺมี ปน เคเห อาชานียวฬวาย วิชิตาย สญฺณํปิ
 อกตฺวา นิสีหิตุํ อยฺตุตฺตฺนฺติ ทนฺตฺทหิปกฺเก คาหาเปตฺวา ทาสีหิ สหฺธี คนฺตฺวา วฬวาย
 วิชิตาย ปริหารํ การาเปสี เอตฺถ เม โก โทโสติ ฯ อยฺย อมฺหากํ ธีตา ตว เคเห
 ทาสีหิปิ อกตฺตฺพพกมฺมํ กโรติ ตฺวํ เอตฺถ กิ โทสํ ปสฺสสีติ ฯ อยฺยา อิทาปิ ตาว
 โทโส มา โหตุ อิมิสฺสา ปน ปิตา อิทาคมนกาเล อิมํ โอรทฺนโต คฺยฺหปฺปฏิจฺจนฺเน
 ทส โอรทาเท อทาสี เตสํ อตฺถํ น ชานามิ เตสํ เม อตฺถํ กเถตุ อิมิสฺสา ปน ปิตา
 อนฺโตอคฺคิ พหิ น นีหริตฺตฺโพติ อาห สกฺกา นฺ โช อมฺเหหิ อุกฺโต ปฏฺวิสฺสฺสกเคหานํ
 อคฺคิ อทตฺวา วลีตฺนฺติ ฯ (ธมฺมปทฺฏจกถาย ตติโย ภาโค/หน้า ๖๑ - ๖๒)